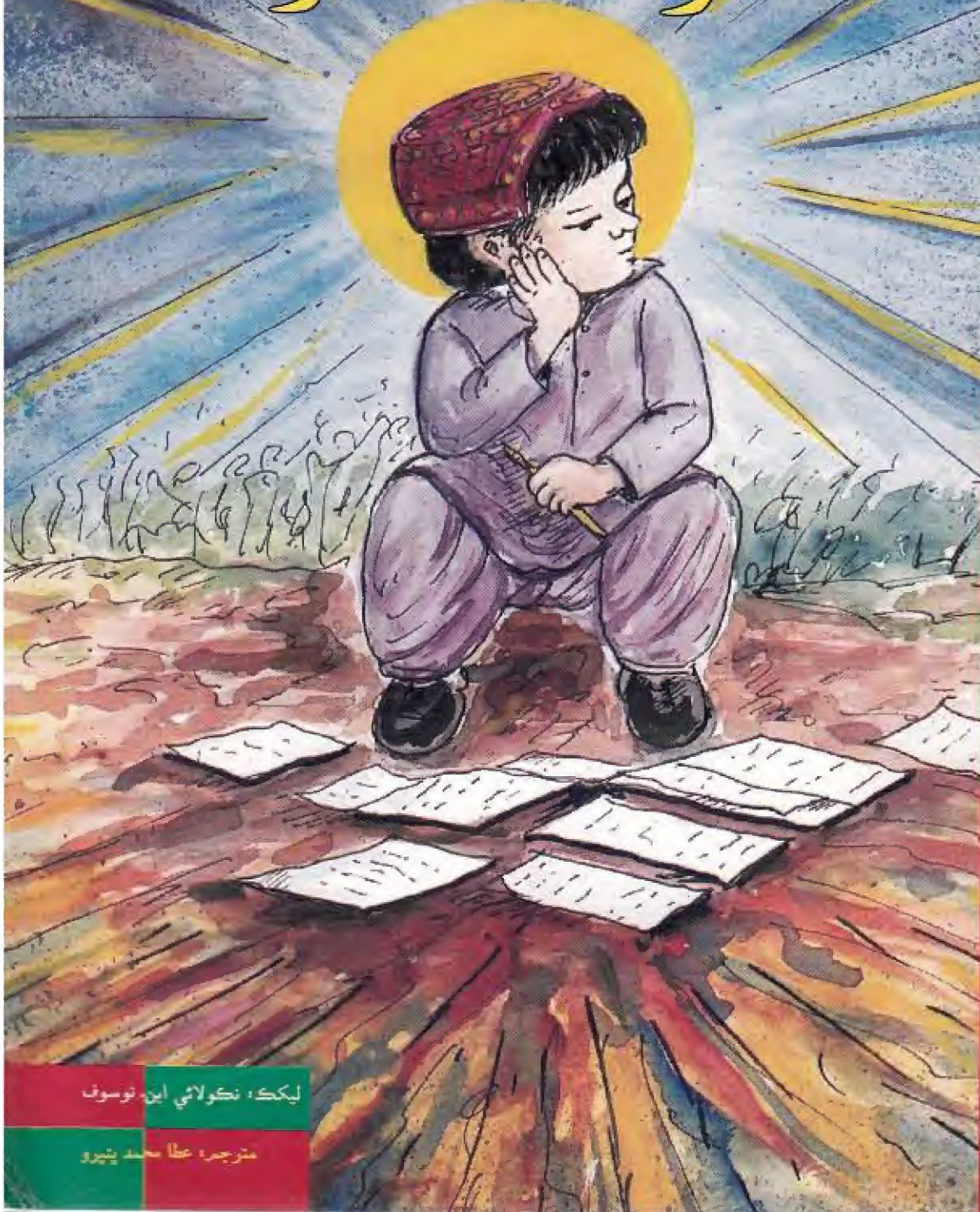

بالڪ ڪتاب ماڻها

ڏاڪو: ٻيون

ڏنو شاعر

ليکڪ: نڪولائي اين. نوسوف

مترجم: عطا محمد پنهور

اڀڻا

هي ڪتاب

ڪاريد، حيدر بخش جتوئي

ڏانهن منسوب ڪجي ٿو.

نصير ميمڻ، ڪراچي

All rights reserved

حق ۽ واسطا اداري وٽ محفوظ

Title	: Dhanno Shair [Dunno Becomes Poet / The Adventures of Dunno and his Friends]	ڏنو شاعر	ڪتاب جو نالو
Author	: Nikolai N. Nosov	پارالو ادب	موضوع
Translated by	: Atta Muhammad Bhanbhro	نڪولائي اين. نوسوف	ليکڪ
Composing & Layout	: Phoenix Books Team	عطا محمد پنهور	سنڌيڪار
Published by	: Phoenix Books [an income generating initiative of TRD]	فيونڪس بڪس ٽيم	ڪمپوزنگ ۽ لي آئوٽ
Title illustration by	: Harji	هرجي	سرورق
Edition	: 1st	پهريون	چاپو
Copies	: 2000	فيونڪس بڪس	چپائيندڙ
Year	: 2007	2000	ڳاڻپتو
Price	: 25/-	2007ع	سال
		25/- روپيا	قيمت

۾ اکر

سنڌي ٻوليءَ ۾ ڪيترائي ٻاراڻا ڪتاب شايع ٿي رهيا آهن. پر پوءِ به هڪ اهڙي ڪتابي سلسلي جي اشد ضرورت هئي، جيڪو ٻارڙن جي ذهنن جي منظم ۽ با ترتيب آبياري ڪري سگهي.

فيونڪس بوڪس ٽيم وٽ ڪافي عرصي کان هڪ اهڙي ڪتابي سلسلي شروع ڪرڻ جي رٿا هئي، جنهن تحت ٻارڙن جي نه رڳو تعليم ترتيب ڪري سگهجي، پر کين مستقبل جي للڪارن لاءِ تيار به ڪجي.

ڄاڻايل ٻاراڻي ڪتابي رٿا کي هڪ مقصد هيٺ ٽن ڏاڪن ۾ ورهايو ويو آهي. پهرئين ڏاڪي ۾ چوٿين کان پنجون درجو، ٻئين ڏاڪي ۾ ڇهين کان الون درجو، ۽ ٽئين ڏاڪي ۾ نائين کان ڏهون درجو شامل آهن. هن ٻئي ڏاڪي جي پهرين ڪڙيءَ ۾ جڳ مشهور روسي ليکڪ نيڪولو نوسوف جي مشهور ڪتاب، ”ايڊوينچرس آف ڏنو اينڊ هز فرينڊس“ جي هڪ باب جو ترجمو پيش ڪري رهيا آهيون. جيڪو اهڙي نموني ترتيب ڏنو ويو آهي، جو هر باب ڄڻ ته هڪ الڳ ڪتاب لڳي ٿو.

انهن ٽنهي ڏاڪن هيٺ نو موضوع متعارف ڪرايا ويندا، جيئن: فطرت، فطري لقاء، سنڌ شناسي، آکاڻيون، ماحوليات، صحت صفائي، رياضي، اڳواڻ ۽ سونهان ۽ شاعري.

هتي هڪ ڳالهه واضح ڪجي ته هن رٿا هيٺ ٻاراڻي عالمي ادب جا شاهڪار ترجمو ڪري سنڌي ٻارڙن لاءِ شايع ڪيا ويندا ته جيئن هو به شعوري طرح دنيا جي ٻارڙن سان ڪلهو ڪلهي ۾ ملائي سگهن. ان کان سواءِ سنڌ جون ٻاراڻيون لوڪ ڪهاڻيون پڻ شايع ڪيون وينديون ته جيئن اسان جو ايندڙ نسل پنهنجي ثقافت، علم ۽ ادب کان به واقف ٿي سگهي.

مان نظرياتي ڪاميٽيءَ جي ميمبرن محمد ابراهيم جوڻي، ولي رام ولي ۽ پروفيسر اعجاز قريشي جو ٿورائتو آهيان، جن جي ڪارائيتن صلاحتن تحت اسان ڪتاب جي مواد ۾ سڌارا آندا. ان کان سواءِ فيونڪس بوڪس ٽيم جا ٻيا ٿورا، جن جي محنت جي نتيجي ۾ هي ڪتاب توهان جي هٿن ۾ آهي.

ظفر جوڻيجو

ڊائريڪٽر

ٽي آر ڊي

ڌني موسيقار ٿيڻ لاءِ نهن چوڻيءَ جا زور لاتا پر ويچارو موسيقار ٿي نه سگهيو. هن ٻيو ڪو چارو نه ڏسي شاعر ٿيڻ جو پڪو پهه ڪيو. پنهنجن دوستن احبابن کيس منع ڪئي ۽ صلاح ڏني ته ڀلي وڃي ڪوري مڇي ٿي پر شاعر نه ٿي، پر هو پنهنجي ڳالهه تي پير ٻڌي بيهي رهيو.

هڪ ڏينهن هو شهر جي مشهور شاعر وٽ لنگهي ويو، جيڪو ’موتين‘ نالي واري گهٽيءَ ۾ رهندو هو. سندس چئيءَ جو نالو گوگڙو، پر تخلص ’مٽيرو‘ هو. سندس شاعريءَ جا ڪيترا ئي ڪتاب ڇپجي مارڪيٽ ۾ اچي چڪا هئا.

ڌني کيس ٻڌايو ته هو به شاعر ٿيڻ جو پڪو ارادو ڪري چڪو آهي، تنهنڪري هو مهرباني ڪري کيس شاعري ڪرڻ سيکاري. ”ڇا تو وٽ ايترو ڏانه ۽ ذات آهي جو شاعر ٿيڻ ٿو چاهين؟“ مٽيري کانئس سوال ڪيو.

”هاڻو ڀاءُ مٽيرا، مان ڏاڍو ڏاهو ۽ سچيت آهيان. شاعري ڪندس ته توهان کي ڏندين آڱريون اچي وينديون.“

”مان ڏسندس ته ميان ڏنا، تون ڪيتري پاڻيءَ ۾ آهين؟ ڀلا ٻڌاءِ ته سهي ته قافيو ڇا ٿيندو آهي؟“ مٽيري کانئس سوال پڇيو.

”مون کان اهڙا اوکا سوال پڇي مون کي وائڙو نه ڪر. مان قافيو نه پر شاعري سکڻ آيو آهيان.“

”ميان ٽنا، قافيو ساڳي اچار وارو لفظ هوندو آهي جنهن تي شاعريءَ جي تُڪَ جي پڄاڻي ٿيندي آهي. جهڙوڪ: لائي، ڇاڻي، پاڻي؛ سانگي، وانگي، دانگي؛ لولي، گولي بولي وغيره“

”هاڻي مان بلڪل سمجهي ويس.“
”ڇڱو ڀلا هاڻي طوفان جو ٻيو قافيو ٻڌاءِ“
”لغام“

”ڪاڏي طوفان، ڪاڏي لغام؟“
”سائين متيرا، ڇاچي ڪي گهوڙو آهي جنهن جو نالو طوفان آهي. مٿس ضابطي رکڻ لاءِ کيس لغام ڏنو ويندو آهي.“

”طوفان جو هم قافيه لفظ ٿيندو گهمسان، ويران، جولان وغيره.“

”ڇڱو ڀلا وٺڻ جو ٻيو قافيو ٺاهي ڏيکار!“

”سنڻ، ڌني رڙ ڪري چيو.“

”اهو هٿ جو قافيو ڪيئن ٺاهي ورتو!“

”چڻبو ڪونه آهي وٺ سٺ - وٺڻ سنڻ“

”ميان ڌنو، تون ته هٿ جا ويٺو قافيا ٿو ٺاهين.“

”هٿ سان ته ٺاهيا آهن، مشين ٿورو ئي قافيا ٺاهيندي آهي!“

”چڱو ڀلا جي توکي ٻيا قافيا ٺاهڻ نه ٿا اچن ته واهر جو ٻيو قافيو ٺاهي وٺ.“

”واهر، شاعر، ناعر، ڪاعر“

”قافيا بامعنيٰ لفظ هجڻ ڪپن. تون ته بس هر لفظ پويان ’ر‘ جو اکر ڳنڍي وڃين ٿو پورت ڪندو. جڏهن عقل پئي ورهايو ويو ته ماڻهن جهليا جهول هٿا پر لڳي ٿو ته تو وري مڇي ڦاسائڻ وارو چار ڪٿي جهليو هو. وڌي وڌي وٺ ٿئين پر عقل جو ذرو به ڪونه اٿئي.“

”تنهنجي چوڻ تي ڪوڙ سارا قافيا جوڙيا اٿم پر پوءِ به چوين ٿو ته مون کي عقل ڪونه آهي.“

”تو کي عقل هوندو- بس رڳو منهنجي جند چڱو.“ متيري کيس چيو.

ڌنو جڏهن گهر موٽيو ته گهڻيءَ مان اعلان ڪندو آيو ته، ”مان شاعر آهيان ۽ متيري جو شاگرد آهيان.“

رستي تي کيس پنهنجو يار مَنو ملي ويو، تنهن کي رڙ ڪري چيائين، ”مَنا، اڄ کان وٺي مان شاعر آهيان، تنهنڪري تون هاڻي مون سان ادب سان ڳالهائيندو ڪر.“

اڳتي وڌيو ته هن کي گهڻيءَ ۾ ڌنو مليو.

”اڙي ڌنا، ڪا نئين خبر!؟“

”يار مون وٽ ته نئين خبر ڪانهي.“

”مون وٽ آهي.“

”ڪهڙي آ نئين خبر؟“

”نئين ۽ تماڪيدار خبر اها آهي ته مان شاعر ٿي ويو آهيان.“

”شاعر ٿي ويو آهين؟“

”وڏو شاعر! تمام وڏو شاعر!“

”وڏو ته ڏنا، اُن آهي. تو اُن تي شاعري ڪئي ته پوءِ اسان سمجهنداسون ته تون

سچ پچ وڏو شاعر آهين.“

”ڇڱو ٻڌ:“

وڏيون سون مھارون، پتن جون اُنن کي،

مگر پئي ”ڏنا“ لڄ نه، ڪرهن ڪُنن کي.“

اهو ٻڌي ڏني وئي ڊوڙ پاتي. گهٽيءَ ۾ جيڪو به کيس مليو تنهن کي ٻڌائيندو ويو ته

ڏنو وڏو شاعر ٿي ويو آهي.

”ڏنا، تو ڪيئن سمجهيو ته ڏنو وڏو شاعر ٿي ويو آهي؟“ جاڙي کانئس پڇيو.

”هو وڏي جانور اُن تي به شاعري ڪري سگهي ٿو، تنهنڪري هو وڏو شاعر آهي.“

ڏني سندس ڳالهه وچ ۾ ڪاٽيندي کيس ورائيو.

هڪ ڏينهن ڏنو گهٽي مان گهر وڃي رهيو هو جو کيس جڻند ملي ويو.
”ڏنا، تون ڙي ٻٽاڪ هڻندو ٿو وتين ته وڏو تفنگ شاعر ٿي ويو آهين؟“، جڻند هن کان
پڇيو.

”هائو، آهين.“

”اهو به ٻڌو اٿم ته تون سڀ کان وڏي جانور اٿ تي به شاعري ڪري سگهين ٿو.“
”هائو“

”چڱو مون واري ٻلي تي ته شاعري ڪري ڏيکار ته مڃانء.“
”چڱو ٻڌ؛“

هنيم ڏک صبح سان، جڻند جي ٻلي کي،
گسائي پڇي ويو، لڳو ڏک دلي کي.
”اٺ به ڪو وڏو جانور آهي! وڏو جانور ته هاڻي آهي. ان تي شاعري ڪر، پوءِ چوان
ته ڏنو واقعي وڏو شاعر آهي.“ جاڳڻ چيو، جيڪو مٿان اچي پهتو هو.
”هائو ٻڌ؛“

اوري، اوڏو هاڻي آءُ،
ٻارن جا اي! ساڻي آءُ.

اهو ٻڌي جاڳڻ وٺي ڊوڙ پاتي ۽ وڃي جڙيئي کي ٻڌايائين.
”تو کي ڪيئن خبر پئي ته ڏنو وڏو شاعر ٿي ويو آهي.“ جڙيئي کانئس پڇيو.
”هو اٺ ۽ هاڻيءَ جهڙن وڏن وڏن جانورن تي به شاعري ڪري وڃي ٿو.“ جڻند کيس
ورائي ڏني؟
گهڻو وري ڏنوءَ سان گهر ملڻ آيو ۽ پڇيائينس ته، ”ٻڌو اٿم تون وڏو شاعر ٿي ويو
آهين؟“
”هائو - بروبر!“

”ٻڌاءُ گهٽي تي شاعري، ته ٽين تنهنجا اڃا ڪارا پڌرا!“

”پتن تي، پتن تي، گهمايان گهٽن ڪي،
لجايان نه ’گهٽا‘ مٿن مائتن ڪي.“

”تون يار سچ سچ وڏو شاعر آهين.“

هڪ ڏينهن ڊاڪٽر سارنگ ڌنوءَ کي مليو ۽ کيس چيائين، ”جهنگ جهر اها ڳالهه
مشهور ٿي وئي آهي ته تون صفا وڏو شاعر ٿي ويو آهين.“

”تو بلڪل صحيح ٻڌو آهي.“

”اهو به ٻڌو اٿم ته تو پنهنجي شاعريءَ ۾ دوستن جا نالا وڌا آهن.“

”هائو!“

”منهنجي نالي سان شاعري ٻڌاءُ.“

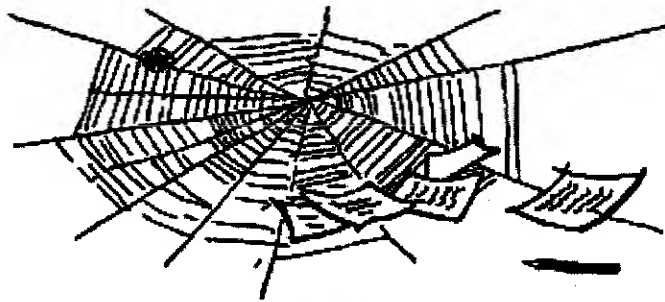
”بلڪل“

ديگيون ڪائي دالين جون، سوٽا ڪائي سارنگ،

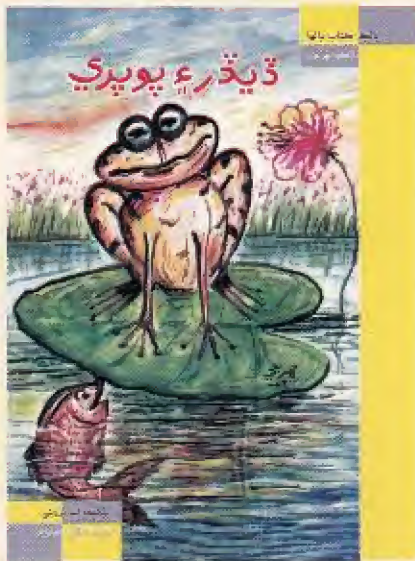
بيت انهيءَ جو پاڙي جيڏو، نڪُ انهي جو مارنگ.

ڊاڪٽر سارنگ اهو بيت ٻڌي تبي باهه ٿي ويو ۽ اچي ڌنوءَ کي ورتائين. اهڙي ته مار
ڏنائينس جو ڌنوءَ ڪڍي توبهه ڪڍي ۽ شاعري ڪرڻ تان ٿي هٿ ڪڍي ڇڏيائين.

• • •

فيونكس بوكس جا ڇپايل ٻاراڻو ڪتاب

Phoenix Books

[an income generating initiative of TRD]

C-73, GMB Colony, Qasimabad,

Hyderabad, Sindh, Pakistan.

Ph.00-92-22-2655021

E-mail:trdsindh@yahoo.com

موضوع: ٻاراڻو ادب

قيمت: 25/- روپيا